

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ È ĚÈÈ È κατά της **ΕΛΛΑΔΟΣ**

(Προσφυγή υπ' αριθ. 46355/99)

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Δικαία ικανοποίηση)

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

23 Ιανουαρίου 2003

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 44 § 2 της Συμβάσεως.

Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ, 23-01-03

[υπογραφή:]

S. NIELSEN

Αναπληρωτής Γραμματέας του Τμήματος

Στην υπόθεση È ĚÈÈ È κατά της **Ελλάδος,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συγκροτηθέν από τμήμα απαρτιζόμενο από τους δικαστές:

F. TULKENS, *Πρόεδρο,*

K.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

P. LORENZEN,

N. ΒΑΙΙĆ,

E. LEVITS,

A. ΚΟΒΛΕΡ,

V. ΖΑΓΡΕΒΕΛΣΚΥ,

και από τον S. NIELSEN, *Αναπληρωτή Γραμματέα του Τμήματος,*

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 19 Δεκεμβρίου 2002,
Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω
ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 46355/99) προσφυγής, την οποία κατέθεσαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας οι Έλληνες υπήκοοι $\dot{\epsilon}\dot{\epsilon}$ (ο οποίος απεβίωσε στις 26 Ιουλίου 2001, οι κληρονόμοι του οποίου, ήτοι η σύζυγος αυτού, $\dot{\epsilon}\dot{\epsilon}$, και τα δύο τέκνα αυτού, ήτοι οι $\dot{\epsilon}\dot{\alpha}$ $\dot{\alpha}$ $\dot{\epsilon}\dot{\epsilon}$, δηλώνουν ότι επιθυμούν να συνεχίσουν τη διαδικασία) και $\dot{\epsilon}\dot{\epsilon}$ («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 20 Ιανουαρίου 1999 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Με την από 10 Ιανουαρίου 2002 απόφαση («η απόφαση επί της ουσίας της διαφοράς»), το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε υπέρβαση της «ευλόγου προθεσμίας» της διαδικασίας, την οποία εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, και ότι οι προσφεύγοντες υποχρεώθηκαν να υποστούν εξαιρετικό και υπερβολικό βάρος το οποίο διέρρηξε τη δικαία ισορροπία η οποία πρέπει να υφίσταται ανάμεσα στις απαιτήσεις του γενικού συμφέροντος, αφ' ενός, και, αφ' ετέρου, στην προάσπιση του δικαιώματος στον σεβασμό της περιουσίας, το οποίο εγγυάται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1 (§§ 44 και 61 και σημεία 2 και 3 του διατακτικού).

3. Βασιζόμενοι στο άρθρο 41 της Συμβάσεως, ο προσφεύγοντες απαιτούσαν δικαία ικανοποίηση ύψους 7 357 106 000 δραχμών για υλική ζημία, 100 000 000 δραχμών για ηθική βλάβη και 316 830 000 δραχμών για έξοδα και δικαστική δαπάνη.

4. Επειδή το θέμα της εφαρμογής του άρθρου 41 της Συμβάσεως δεν ήταν ώριμο, το Δικαστήριο επιφυλάχθηκε να αποφανθεί επ' αυτού και κάλεσε την Κυβέρνηση και τους προσφεύγοντες να του υποβάλουν εγγράφως, εντός διμήνου προθεσμίας, τις παρατηρήσεις τους επί του εν λόγω θέματος και ειδικότερα να του γνωστοποιήσουν κάθε συμφωνία στην οποία ενδεχομένως θα κατέληγαν (*ibidem*, §§ 46, και σημείο 4 του διατακτικού).

5. Τόσο οι προσφεύγοντες όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν παρατηρήσεις.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

6. Κατά το άρθρο 41 της Συμβάσεως,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

A. Υλική ζημία

7. Για να εκτιμηθεί η υλική ζημία την οποία υπέστησαν, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Σώμα Ορκωτών Εκτιμητών, ώστε να διενεργήσουν αντικειμενική και αμερόληπτη πραγματογνωμοσύνη όσον αφορά την αξία της επιδίκου νησίδας. Στην από 26 Ιουνίου 2002 έκθεσή τους, οι πραγματογνώμονες κατέληγαν ότι η αγοραστική αξία της νησίδας ανέρχεται σήμερα σε 6 100 000 ευρώ (EUR). Οι προσφεύγοντες ζητούν επομένως το ποσό αυτό συν ένα ποσό για την απώλεια της χρήσεως της νησίδας από εικοσαετίας και την οποία εκτιμούν σε ποσοστό 5% της αξίας αυτής για κάθε έτος της αποστερήσεως. Τέλος, οι προσφεύγοντες ζητούν 250 000 ευρώ (EUR) για ηθική βλάβη.

8. Η Κυβέρνηση δηλώνει έτοιμη να καταβάλει 16 570,30 ευρώ (EUR) για την υποτίμηση της αποζημιώσεως η οποία εισπράχθηκε για τη μερική απαλλοτρίωση της νησίδας. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε τόκους οι οποίοι υπολογίσθηκαν επί του κεφαλαίου της αποζημιώσεως βάσει ετησίου επιτοκίου 6% για κάθε έτος το οποίο παρήλθε από της καταθέσεως της αποζημιώσεως αυτής έως της εισπράξεως αυτής από τους προσφεύγοντες (ευρώ 18 208 x 6% = ευρώ 1 092,5 x 15 έτη = ευρώ 16 387,50, συν ευρώ 182,80, ποσό το οποίο αντιστοιχεί στους τόκους των μηνών Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου 1983).

Για την αποστέρηση της χρήσεως του μη απαλλοτριωθέντος τμήματος, λόγω της κτηματογράφσεως του συνόλου της νησίδας ως δημοσίας εκτάσεως το 1987, η Κυβέρνηση ζήτησε από τη δασική υπηρεσία της περιοχής να της χορηγήσει στοιχεία σχετικά προς τα εισοδήματα τα οποία η εκμετάλλευση της νησίδας θα ήταν δυνατό να αποφέρει κατά την περίοδο 1987-1999. Η δασική υπηρεσία διευκρίνισε ότι η νησίδα είναι λασπώδης έκταση, απροσπέλαστη και άνυδρη. Ευρίσκεται έναντι εργοστασίου κατασκευής μπετόν και πέριξ αυτής ευρίσκονται μεγάλα εργοστάσια και σφαγεία, εστία σημαντικής μόλυνσεως. Η δασική υπηρεσία κατέληξε ότι οι παράγοντες αυτοί, οι οποίοι προϋπήρχαν της απαλλοτριώσεως, δεν επιτρέπουν την αξιοποίηση της νησίδας, διότι καθιστούν απολύτως αδύνατη την καλλιέργεια, την κτηνοτροφία, την τουριστική εκμετάλλευση ή την ανοικοδόμηση. Για τον λόγο αυτό το απαλλοτριωθέν τμήμα είχε επιλεγεί για την εγκατάσταση του σταθμού καθαρισμού. Επομένως, οι προσφεύγοντες ουδεμία υλική ζημία υπέστησαν εξαιτίας της ενδεχόμενης αποστερήσεως της χρήσεως του μη απαλλοτριωθέντος τμήματος.

9. Κατ' αρχάς, το Δικαστήριο θεωρεί αναγκαίο να υπενθυμίσει τα συμπεράσματά του στην απόφαση επί της ουσίας της διαφοράς, σχετικώς προς το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1:

«54. Η παρακαταθήκη της αποζημιώσεως στο προαναφερόμενο ταμείο επί δεκαπέντε έτη, έως ότου επιλυθεί η διαφορά η σχετική προς το

ιδιοκτησιακό καθεστώς της νησίδας, καθώς και η απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, με την οποία κρίθηκε ότι το σύνολο της νησίδας αποτελούσε τμήμα της δημοσίας εκτάσεως, συνιστούν ανάμειξη στο δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας των προσφευγόντων.

(...) 60. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι τα υπό κρίση μέτρα σε συνδυασμό με την υπερβολική διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας έθεσαν τους προσφεύγοντες σε κατάσταση μακράς αβεβαιότητας όσον αφορά τόσο την τύχη του μη απαλλοτριωθέντος ακινήτου αυτών όσο και τη χορηγηθείσα αποζημίωση, η οποία υποτιμήθηκε σε σημαντικό βαθμό κατά τη διάρκεια δεκατεσσάρων ετών, γεγονός το οποίο επιδείνωσε περισσότερο τις επιζήμιες επιπτώσεις των μέτρων αυτών.»

10. Ως εκ τούτου οι προσφεύγοντες δεν στερούνται της κυριότητας του συνόλου της νησίδας και η ζημία αυτών συνίσταται στο γεγονός ότι δεν ηδύνατο να διαθέτουν επί πολλά έτη το επιδικασθέν από τα αρμόδια δικαστήρια ποσό, και στην εικαζόμενη αδυναμία εκμεταλλεύσεως του μη απαλλοτριωθέντος τμήματος της νησίδας.

11. Όσον αφορά την πρώτη πτυχή, δηλαδή την απώλεια τόκων παραγομένων εκ της παρακαταθήκης της αποζημιώσεως απαλλοτριώσεως στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ποσό 6 220 000 δραχμών (10 366 τ.μ. x 600 δραχμές το τ.μ.) κατετέθη στο ταμείο αυτό από τον Νοέμβριο 1983 έως τις 24 Δεκεμβρίου 1998, εν αναμονή της αναγνωρίσεως των προσφευγόντων ως ιδιοκτητών. Όμως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες δικαιούνται να εισπράξουν τόκους επί του ποσού αυτού, βάσει επιτοκίου 6%, το οποίο αντιστοιχεί στο ισχύον στην Ελλάδα νόμιμο επιτόκιο, καθ' όλη την περίοδο αυτή. Το κατ' αυτόν τον τρόπο υπολογιζόμενο ποσό ανέρχεται επομένως σε ευρώ 16 795.

12. Όσον αφορά τη δεύτερη πτυχή της ζημίας, δηλαδή την εικαζόμενη αδυναμία εκμεταλλεύσεως του μη απαλλοτριωθέντος τμήματος της νησίδας, το Δικαστήριο σημειώνει, όπως και η Κυβέρνηση, και όπως προκύπτει εξ

άλλου από τις φωτογραφίες οι οποίες κατετέθησαν από τους ίδιους τους προσφεύγοντες, ότι ολόκληρη η νησίδα περιβάλλεται από εργοστάσια-εστία μόλυνσεως και ότι το εν γένει περιβάλλον φαίνεται υποβαθμισμένο. Εν τούτοις, το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι η εγκατάσταση σταθμού καθαρισμού επί τμήματος της νησίδας συνέβαλε στην περαιτέρω υποβάθμιση του περιβάλλοντος και είχε ως αποτέλεσμα απώλεια ευκαιριών για τους προσφεύγοντες, την οποία εκτιμά κατά δίκαια κρίση σε ευρώ 35 000.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

13. Για έξοδα και δικαστική δαπάνη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, οι προσφεύγοντες ζητούν 488 000 ευρώ, ποσό το οποίο θα αντιστοιχούσε στο 8% της αξίας της νησίδας και θα υπολογιζόταν συναρτήσει των διατάξεων του κώδικα των δικηγόρων στην Ελλάδα. Οι προσφεύγοντες ζητούν περαιτέρω 8 885 ευρώ για τις αμοιβές των πραγματογνωμόνων, καθώς και ένα ποσό για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, αλλά δεν διευκρινίζουν το ύψος αυτού.

14. Η Κυβέρνηση δηλώνει έτοιμη να καταβάλει 3 000 ευρώ για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου. Υπογραμμίζει ότι τα έξοδα τα σχετικά προς τις εθνικές διαδικασίες είναι άσχετα προς τις διαπιστωθείσες παραβιάσεις. Τέλος, ισχυρίζεται ότι η διενέργεια της πραγματογνωμοσύνης ήταν, κατά τη γνώμη της, περιττή.

15. Το Δικαστήριο συμμερίζεται την άποψη της Κυβερνήσεως, ότι δηλαδή τα αιτούμενα έξοδα για τις διαδικασίες ενώπιον των εθνικών αρχών στερούνται συνάφειας ως προς τις διαπιστωθείσες παραβιάσεις. Όσον αφορά τα έξοδα για τη διαδικασία ενώπιόν του, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δεν διευκρινίζουν τις αξιώσεις τους. Αποφαινόμενο κατά δίκαια κρίση, το Δικαστήριο επιδικάζει στους προσφεύγοντες το ποσό των 3 000 ευρώ.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

16. Το Δικαστήριο κρίνει ότι θα πρέπει να υπολογισθεί το ποσό των τόκων υπερημερίας βάσει του επιτοκίου διευκολύνσεως οριακής δανειοδοτήσεως της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. Κρίνει ότι

α) το εναγόμενο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει στους προσφεύγοντες, εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική συμφώνως προς το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

i. 16 795 ευρώ (δεκαέξι χιλιάδες επτακόσια ενενήντα πέντε ευρώ) για υλική ζημία,

ii. 35 000 ευρώ (τριάντα πέντε χιλιάδες ευρώ) για ηθική βλάβη,

iii. 3 000 ευρώ (τρεις χιλιάδες ευρώ) για έξοδα και δικαστική δαπάνη,

iv. οιοδήποτε ποσό είναι δυνατό να οφείλεται για τόκο επί των εν λόγω ποσών,

β) από της εκπνοής της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι της καταβολής, τα ποσά αυτά θα προσαυξάνονται με απλό τόκο ίσο προς εκείνο της διευκολύνσεως οριακής δανειοδοτήσεως της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, ο οποίος θα ισχύει εκείνη την περίοδο, προσαυξημένος κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

2. *Απορρίπτει* το αίτημα δικαίας ικανοποιήσεως ως προς τα υπόλοιπα ποσά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική, στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 23 Ιανουαρίου 2003 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή]

Søren NIELSEN

Αναπληρωτής Γραμματέας

[υπογραφή]

Françoise TULKENS

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ